

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 30 вересня 2020 р. № 1218-р

Київ

Про схвалення Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2022 року

1. Схвалити Національну стратегію розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2022 року, що додається.
2. Міністерству юстиції разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у двомісячний строк Кабінетові Міністрів України план заходів щодо реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 30 вересня 2020 р. № 1218-р

НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ
розв'язання проблеми невиконання рішень судів,
боржниками за якими є державний орган або державне
підприємство, установа, організація, на період до 2022 року

Загальна частина

З 9 листопада 1995 р. Україна є членом Ради Європи — міжнародної організації, метою якої є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їх спільним надбанням, а також сприяння економічному та соціальному прогресу.

Одним із важливих напрямів сприяння Ради Європи соціально-правовому розвитку нашої держави є наближення правових стандартів в Україні до європейських стандартів у галузі прав людини та верховенства права шляхом приєднання України до конвенцій, які становлять договірну базу Ради Європи.

Рада Європи надає підтримку Україні у процесі виконання завдань, спрямованих, зокрема, на проведення внутрішніх реформ у ключових сферах. Співпраця здійснюється на підставі планів дій Ради Європи, що впроваджуються починаючи з 2005 року.

Реалізація планів дій сприяє виконанню Україною її статутних та індивідуальних зобов'язань як держави — члена Ради Європи, передбачає здійснення пакета пріоритетних заходів з адаптації українського законодавства, інститутів та практики до європейських стандартів щодо прав людини, верховенства права і демократії та підлягає періодичному спільному моніторингу Ради Європи і органів державної влади України з метою оцінки ефективності затверджених проектів, досягнень і результатів, а також включення за згодою сторін інших проектів.

Серед стратегічних напрямів у рамках планів дій визначено, зокрема, заходи щодо дотримання прав людини, спрямовані на вирішення певних ключових питань, визначених як пріоритетні контрольними органами Ради Європи і рішеннями Європейського суду з прав людини, та посилення захисту прав людини і поліпшення стану виконання судових рішень.

Таким чином, ставши членом Ради Європи, Україна взяла на себе ряд зобов'язань, одним з яких є забезпечення належного виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Однією з проблем, що потребують нагального розв'язання згідно з рішеннями Європейського суду з прав людини, є невиконання і тривале

виконання рішень національних судів в Україні, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація (далі — рішення судів).

Про наявність такої проблеми та гостру необхідність прийняття конкретних законодавчих та адміністративних реформ для її розв'язання наголошено Європейським судом з прав людини у пілотному рішенні у справі “Юрій Миколайович Іванов проти України”. У рішенні від 12 жовтня 2017 р. у справі “Бурмич та інші проти України” Європейський суд з прав людини встановив відсутність необхідних заходів загального характеру та ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з невиконанням рішень національних судів. Європейський суд з прав людини зазначив, що основні причини проблем переважно мали фінансовий та політичний характер, а правові питання за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод щодо тривалого невиконання рішень національних судів в Україні вже були зазначені Європейським судом з прав людини у пілотному рішенні у справі “Юрій Миколайович Іванов проти України”.

Проблема є комплексною та потребує залучення для її розв'язання усіх державних органів разом з міжнародними організаціями.

З огляду на зазначене та на необхідність виконання рішень Комітету міністрів Ради Європи, ухвалених, зокрема, на 1348-у засіданні від 4—6 червня 2019 р., 1369-у засіданні від 3—5 березня 2020 р.; резолюцій Парламентської асамблеї Ради Європи 1516 (2006), 1787 (2011), 2075 (2015), 2178 (2017) і рекомендацій Парламентської асамблеї Ради Європи 1955 (2011) та 2079 (2015); Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471 (Офіційний вісник України, 2020 р., № 50, ст. 1571), Мін'юстом разом з Радою Європи було розроблено проект цієї Стратегії.

Комітет міністрів Ради Європи як один із ключових органів Ради Європи, здійснюючи нагляд за виконанням Україною рішень Європейського суду з прав людини у справах “Юрій Миколайович Іванов проти України” і “Бурмич та інші проти України”, не раз наголошував на необхідності якнайшвидшого ухвалення відповідної Стратегії та плану заходів щодо її реалізації.

У разі неналежного виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань, у тому числі невиконання рішень Європейського суду з прав людини Рада Європи може поставити питання щодо тимчасового позбавлення права представництва і виходу з Ради Європи або взагалі припинення членства в організації.

Основні причини виникнення проблеми невиконання рішень судів

З урахуванням результатів попередніх аналізів причин виникнення та тривалого існування проблеми невиконання рішень судів та відповідних рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи та висновків Європейського суду з прав людини визначено такі основні причини:

законодавчі

неузгодженість між розмірами соціальних виплат, передбачених різними законами, та розписом асигнувань державного бюджету на них;

наявність мораторіїв, які перешкоджають примусовому виконанню рішень судів;

недостатній рівень автоматизації процесу виконавчого провадження;

прогалини правового регулювання процедури банкрутства державних підприємств;

недосконалий механізм здійснення судового контролю за виконанням рішень судів щодо стягнення заборгованості;

причини, пов'язані із збором інформації

відсутність єдиної системи електронної взаємодії між реєстрами судових рішень та автоматизованою системою виконавчих проваджень, документів для забезпечення аналізу і збору інформації про виконання судових рішень;

фінансова причина

відсутність коштів для забезпечення виплати заборгованості за рішеннями судів;

причина, обумовлена відсутністю засобів юридичного захисту

відсутність засобів юридичного захисту у зв'язку з невиконанням і тривалим виконанням рішень судів.

Мета Стратегії

Метою цієї Стратегії є розв'язання системної проблеми невиконання і тривалого виконання рішень судів. Стратегія спрямована на подальше приведення законодавства України та практики його застосування у відповідність із стандартами Ради Європи у сфері виконання рішень судів. Положення Стратегії ґрунтуються на практиці Європейського суду з прав людини, рішеннях, резолюціях Комітету міністрів Ради Європи.

Стратегічні напрями

Реалізацію Стратегії передбачається здійснювати за такими стратегічними напрямками:

усунення нормативно-правових бар'єрів, які перешкоджають виконанню рішень судів;

посилення інституційної спроможності органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів;

ефективна взаємодія систем електронного судочинства та електронних виконавчих документів для пошуку, збирання, зберігання, обліку інформації про виконання судових рішень;

належне фінансування видатків на погашення заборгованості за рішеннями судів;

запровадження ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з невиконанням і тривалим виконанням рішень судів.

Для реалізації Стратегії передбачається:

перегляд соціального законодавства з урахуванням можливості бюджетного фінансування та створення ефективного контролю за дотриманням балансу між наявними соціальними гарантіями та можливістю їх фінансування;

створення додаткових механізмів виконання рішень судів щодо підприємств, які перебувають під дією мораторіїв;

удосконалення законодавства про банкрутство державних підприємств;

запровадження дієвого та ефективного судового контролю за виконанням рішень судів;

удосконалення процедури встановлення або зміни способу або порядку виконання судових рішень;

розширення повноважень органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів;

створення на базі існуючих реєстрів системи обліку рішень судів, винесених проти державних органів/підприємств, з можливістю відстеження розміру боргів за такими рішеннями;

удосконалення автоматизації виконавчого провадження;

удосконалення засобів юридичного захисту з метою виконання рішень судів.

Очікувані результати

Реалізація Стратегії спрямована на досягнення таких результатів:

зменшення кількості невиконаних рішень судів;

погашення державного боргу у зв'язку з невиконаними рішеннями судів;

припинення звернень до Європейського суду з прав людини у зв'язку з невиконанням або тривалим виконанням рішень національних судів;
підвищення рівня довіри суспільства до державних інституцій.

Реалізація, моніторинг та оцінка виконання Стратегії

Реалізація цієї Стратегії здійснюється шляхом виконання відповідного плану заходів. План заходів із конкретними строками, відповідальними виконавцями та передбаченим механізмом моніторингу розробляється та схвалюється у двомісячний строк після затвердження Стратегії.

Під час підготовки відповідного плану заходів додатково вивчаються та враховуються позиції заінтересованих органів.

Оцінка ефективності реалізації Стратегії ґрунтується на результатах виконання плану заходів.

За результатами оцінки реалізації Стратегії її положення можуть бути переглянуті.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії не потребує додаткових матеріальних та інших витрат у рамках державного бюджету.
